

[Transcript] Forklart / Laila Bertheussen aktuell igjen: Her er historien

En kunstutstilling i Arndal har denne uka skapt reaksjoner.

Min første tanke var at dette måtte være ultimate knefald for å ta blod i virkeligheten og innlatt seg på noe sånt.

Og ikke minst vekk minner fra en rettsak som sjokerte hele landet.

Ja, det var en helt sensasjonell melding fra PST.

Da Rassi Sitt ble skrevet i store røde bokstaver på hjemmet til daverende Justisminister Thor Mikkel Vara,

kaldt om det for at angrep på demokratiet.

Jeg satte å gjøre en jobb for regjeringen, en jobb vegn av demokratiet, og da er det et angrep på demokratiet.

Kort tid etter, peker PST ut en mulig mistenkt for hververket.

Samboeren hans.

PST har i dag siktet Justisministeren Samboer.

Sikta for den siste avrekket Trusla mot familiens bole den siste tiden.

Dette er fem år siden nå, men historien har blitt relevant igjen og skaper debatt.

Du hører på å forklare for Aftenposten, og hver dag forklare vi en nyhet og gi deg det du trenger for å forstå det som skjer i verden.

I dag om hva som gjør at en kunstutstilling drar opp gamle skandaler.

Jeg heter Jenny Føleland, og i dag er det 18. august.

Munkensalen på Agder kunstcenter er helt full, og publikumet venter spent på det det skal se på scenen.

Panelerbatten skal åpne hele publik enemy-utstillingen på Arnhalsduka, skal handle om definition av kunst, hypertheater og grensene for kunsten.

Etter en drøy time kommer også hovedpersonen selv, i en tjorte som inne litt om en fangedrakt.

Hun kaller seg for kveldens hovedattraksjon.

Laila B, mer kjent som Laila Bertheussen, debutterer med sin utstilling Public Enemy.

Nå er vi på vei inn på utstillingen til Laila Bertheussen.

Aftenpustens kultursjernalist Andreas Brattokker Støyva har reist ned til Arnhals.

Hvis vi går litt videre, så kommer vi til den store væskeveggen.

Her henger det altså, ja, det går en kjure væske.

Her står det blant annet, gi litt mer fang, varm, stolt og utadvent.

Hun stiller også ut en rekke bilder, som skal reflektere henne selv og hennes tid som innsatt.

Når man ikke er min i hovedrummet, så har fuster med seg et kjempe stort fotografi av Laila Bertheussen.

Og rundt da, så henger det kanskje den største guldra må jeg har sett i mitt liv.

I det første rommet her, så er det en del måleri av kryl på læret,

der kunstnaren selv er motive.

Bildene viser siluetten av en kvinnekropp.

Noen derund sitter på huk og holder henne for en ansiktet,

og andre derund fauner om beina sine.

Men det stilles også ut objekter som er mer knyttet til rettsaken fra 2020.

Så er det altså ei plastkasse her, og oppi den står det litt forskjellig.

Der står en HP-printer, der står kjøkkenhøssing, der står frimärke.

Det er rødsprit, tenposa, en penulturs.

[Transcript] Forklart / Laila Bertheussen aktuell igjen: Her er historien

Selv om Laila Bertheussen aldri selv har sittet i regjering, så er hun en sentral karakter i norsk politikk.

For hun var samboer med Thor Mikkel Vara, som var justisminister i 2018,

og historien hennes ble til en av Norges historiens mest spesielle rettsaker.

Og nå er publik enemy på vei til å bli en av de mest omtalte kunstutstillingene.

Grotesk drama, der jeg opplever faktisk at Laila Bertheussen utnyttes på det mest kineske.

Alt skal talvestes. Top score, ti av ti. En god vurdering for det å lys opp i Ernavores,

og kan få oss til å prestere bedre, men gjør det samtidig verden til et litt kiperer sted.

Vi blir overvokket av enten kommersjell eller offentlig.

Vi er vel nødt til å selge og selge og selge.

Hør ny sesong av Deep Dick i Podomi eller Aftonposten appen.

I 2018 var norsk politikk dominert av damer, og flere av dem hadde ganske like sveis, kort klipp og blant.

Vi er samlet på å begynne forhandlingen for det vi håper blir en regjernesplatt.

For andre gang sitter Erna bak Roere, og sammen med hod i regjering, sitter blandt andre Siv Jensen som finansminister,

triner seg Grande som kultur- og likestillingsminister, og jeg tror Mikkel Vara som justis og innvandringsminister.

Og denne høsten går det også til et teaterstykke på et lite teater i Oslo.

Stykket de setter opp heter Ways of Seeing.

Jacob Semp, Osmunsen, du er kultursjønalist her i Aftonposten. Hva slags teaterstykke var det her?

Ways of Seeing, som ble laget av blandt andre Pia Maria Rol, var et teaterstykke som satte søkklis på hvordan det er å være innvandrere i Norge.

Blandt andre så forsøkte de å vise fram hvilke nettverk som teatergruppen selv mente i ordet Norge mer rasistisk.

Og hva er det som gjør at det stykke hører til i denne historien?

Jo, fordi det var flere centrale FRP-politikere som ble spionert på i stykke.

Også justisministeren Tor Mikkel Vara, og dermed ble også lærle barterisen dratt inn i teateret.

Teaterkunstnerne hadde filmet utenfor huset der, så disse klippene ble viset som en del av stykke.

Og det vakte reaksjoner aftenpåssens teater han melder, for eksempel innrømmet at han syntes overvakningen var etisk ubehagelig.

Og det syntes også lærle barterisen selv som delte sin misnøye og faktisk anmeldte teater for å bruke av bilder av husenes.

Så i tiden etter ble hjemme og eindelene til lærle barterisen og Tor Mikkel Vara utsatt for hververk.

Tidlig i december 2018 kommer Tor Mikkel Vara hjem fra jobb og blir møtt av pressen.

Hei, Tor Mikkel Vara, hvordan reagerer du på det som har skjedd?

Jeg har ingen kommentarer i dag.

Just det er jo behagelig.

På sidene av bilen hans har noen tusjutt et rødt hakekors. På pansteret står ordet rasist i store røde bokstaver.

Og på sidene av huset står det også i store bokstaver og med rødskrift rasist.

Og herifra bare baller det på seg.

Tor Mikkel Vara, brann i en søppelkasse, blir slukket av politikken.

I går ble det skrevet rasist på husveggen hans.

[Transcript] Forklart / Laila Bertheussen aktuell igjen: Her er historien

Justislinister Tor Mikkell Vara sier truslene mot ham var ubehagelig, men at det ikke kommer til å påvirke ham som politiker.

Inni et par måneder hadde familien fått søppelkassa påtent.

Brannfall i Veske ble bundet til familiens bil, og det motog trusselbrev sammen med noen hvittpulver.

Også andre i regjeringen opplevde å få trusselbrev, men det var Vara som ble hares drama.

Jeg betrakte dette først og fremst som et angrep og en skikane av norsk demokrati.

Jeg satte å gjøre en jobb for regjeringen og en jobb på vegna demokrati, og da er det etter ett angrep på demokratiet.

Og i mars ble bilen deres påtent.

Ja, på dette tidsmugte jobber PSD på Spreng for å finne ut hvem som kan stå bak disse gjerningene.

De henter inn data fra basestasjoner, bomstasjoner og kameraer i området, til synlaterne uten at det gir noe svar.

Og da blir det satt opp overvåkningskamera på Varas og Bertheusens eiendom.

Nå vet vi også at bakteppe for dette var en theaterforestilling på Black Box Theater, hvor det er vist bilder av dit hus i kunstnerisk sammenheng.

Tror du det kan ha noe med disse trusselene å gjøre?

Jeg vil ikke spekulere det i årsaker her, det er opp til politiet og etterforske og forhåpentligvis pågripe dem som er gjerningsmenn.

Kort tid etter tok saken en helt ny vending.

PSD har i dag siktet Justisministeren samboer Laila Anita Bertheussen for å overtrelse av straffelovens karagraf.

For nå var ikke Laila Bertheussen fornærmet, men mistenkt.

Dette ender jo hele den offentlige samtalen.

Og det hele fører til at Thor Myckelvara møter opp på Brestkonferanse sammen med statsminister Jernas Ollberg og trekker seg som statsråd.

Tjære alle sammen.

De siste uken har vært tøff for min lille familie.

Beslutningen kommer fordi det er noen som trenger mer mer enn regjeringen.

Det blir en rettsak i Oslo-Tingrett, der Bertheussen blir dømt til fengsel i ett år og otte måneder.

Retten mener at Bertheusens motiv er å legge skyllen på personene bak ways of seeing, og få folk til å tro at teaterstykket hadde ført til trusselir mot hennes mann og hans FRP-kolleger.

Til den dag i dag så har Bertheussen selv nektet straffskyld.

Og det som gjorde rettsakken enda mer kurios enn den allerede var, var at Bertheussen møtte retten med egen produserte tøynett med ulike budskap på.

Og noen av disse nettene er nå blitt en del av utstillingen Leila B, som altså er Bertheusens kunstnera, nå stiller ut i Arndal.

Disse nettene ble en kjempesnakkes under og etter rettsakken, og i fengsel har hun fortsatt med kunsten.

Tiler i sommer hadde hun sonet ferdig og fotlenken klippes.

Og denne uka er hun på plass i Arndal med utstillingen sin publik enemy.

Hva tenker du om dette prosjektet?

Det har kommet flere reaksjoner på utstillingen, men den sterkeste kommer fra NRK-anmelig imona Palle Bjerke.

[Transcript] Forklart / Laila Bertheussen aktuell igjen: Her er historien

Hun reagerer på at de straffbare handlingene Bertheussen er dumt for, blir beskrevet som en slags performance-kunst, og i utstillingen finner vi blant annet en installasjon med en sølvfarkig bensinkanne, og en beviskasse med printer, tusch, hyssing og frimerker, altså rekvisittene fra påtalemyndighetens bevisførsel.

Men enda mer enn det, så er mitt ankepunkt her, at jeg opplever ikke at Leila Bertheussen er den egentlig kunstneren i dette sirkuse. Tvert og morsom opplever jeg henne egentlig som en litt sånn kurios marionette i et større kunstverk signert av Morten Tråvik.

Han beskriver det som et...

Ja, og han er jo litt centralt, hvem er han egentlig?

Ja, Morten Tråvik, i tillegg til å være kurator, er kunstnerisk leder for publik enemy-projektet.

Han er leder for teater kompaniet Tråvik Info, og har gjort mye som har fått stor oppmerksomhet.

Blant annet har han arrangert den aller første rockekonserten i Pyongyang i Nordkorea, og han står bak de kontroversielle forestillingene med slusseriombudsmannen, og Tråvik kan drive med noe han kaller hyperteater.

Hyperteater? Hva er det for noe?

Tråvik bruker ofte debatten rundt selve stykker han setter opp som en del av kunstverket.

Også når det blir masse bra og kront slusseriombudsmannen, eller Laila Bertheusens kunsthusølling,

så er det en del av forestillingen av hyperteater.

Også medieomtalen er en del av dette her,

så i dette øyeblikk spiller faktisk aftenposten sin rolle i drama.

Tråvik kaller NRKs anmeldelse for Agenda Anmelleri,

og mener at anmelderen hadde bestemt seg på foran som en hevn på veien av det oslobosserte kunstmiljøet.

NRKs anmelder Palle Berke svarer at det er en konspiratorisk og spesiell anklage som faller på sin egen urimelighet, med andre ord en liten ordkrig i kunstmiljøet.

Samtidig beskriver så Tråvik Bertheussen som en av Norges mest interessante kunstnere.

Jakob, hva er det som gjør at denne utsillingen engasjerer folk så mye?

Først og fremst er det jo en helt utrolig sak.

Altså, bokstavlig talt er det nesten ikke til å tro alle venningen og dramatikken som har skjedd siden ways of seeing.

Og som kultursjernalist så liker jeg tror at det også er noe med møte mellom kunst, politikk og samfunn som folk elsker.

Altså, denne typen kulturdebatter blir en slags guilty pleasure som engasjerer selv den som ikke vanlig går og ser teater eller kunstutstillinger.

Ok, Jakob, tror du dette er siste gangen vi hører noe fra Laila Bertheussen?

Laila Bertheussen er ferdig sånn ut og har da alle muligheter til å fortsette å ytre seg kunstneris. Som med ankunst kommer det jo da litt an på folkets interesse for den, men fremdeles er interessen for henne enorm, som man skal ikke se bortifra at vi får en tilakt av dette drama.

[Transcript] Forklart / Laila Bertheussen aktuell igjen: Her er historien

Du har hørt en podcast fra Aftenposten. Det var Andreas Brattdokker Støyba og Jakob Sem Bosmundsen

som forklarte deg hvorfor denne utstillingen får så mye avmerksomhet.

Denne episoden er laget av Olav Eggesvik og meg igjen i Føland.

Resten av forklart er Synesøhol og Anders Weberg.

Du har hørt lyd fra NRK, VGTV, NTB, TV2 og lyden fra utstillingen er det Andreas Brattdokker Støyba som har tatt opp.

Og du har også hørt lyd fra Laila Bertheussen sin Instagram.

Teresa, sånn er jeg.

Lil Tei er ikke død.

Nei, jeg visste ikke en gang at hvem hun var her før i dag, men det var veldig flott at hun fortsatt lever i beste velgående.

Vi er tilbake med en ny sesong av Poprode og Dag Særo som har pratet litt om Lysso.

Ja, for en pangstart.

Og så snakker du om Danny McBride.

Ja, kunde holdt på hele dagen.

Hør Poprode's ny sesong i Aften på Snap'n eller hos poddmi.

Hos, hos, hos, hos, hos.